NORAKSTS
Lieta Nr.A42446407;
A4464-07/17

SPRIEDUMS
Latvijas tautas vārdā

Rīgā 2008.gada 11.decembrī

Administratīvā rajona tiesa
šādā sastāvā: tiesnesis V.Poķis,

piedaloties pieteicējai *A.A.* un pieteicējas pārstāvei *A.Š.*,
atbildētājas - Latvijas Republikas pusē pieaicinātās iestādes Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūras pārstāvei Solvitai Meļķei,

atklātā tiesas sēdē izskatīja *A.A.* pieteikumu par Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūras 2007.gada 25.janvāra lēmuma Nr.51-17/20/544 „Par bezdarbnieka pabalsta pārmaksas atgūšanu" atcelšanu.

A p r a k s t o š ā d a ļ a

[1] 2006.gada decembrī Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūras (turpmāk – VSAA) Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas nodaļa (turpmāk – nodaļa) veica inventarizāciju bezdarbnieku pabalsta saņēmēju datu bāzē, salīdzināja to ar Valsts ieņēmumu dienestā reģistrētiem darba ņēmējiem un konstatēja, ka *A.A.* (turpmāk arī – pieteicēja) laika periodā no 1999.gada 24.marta līdz 1999.gada 21.maijam, kad saņēma bezdarbnieka pabalstu, vienlaicīgi no 1999.gada 12.aprīļa līdz 1999.gada 24.aprīlim bija arī darbiniece sabiedrībā ar ierobežotu atbildību (turpmāk – SIA) „C&H" un saņēma darba algu. VSAA nodaļa izmaksāto bezdarbnieka pabalstu uzskatīja par pārmaksātu Ls 333,33 apmērā un par konstatēto 2006.gada 7.decembrī ar paziņojumu Nr.90675 informēja pieteicēju.

2006.gada 11.decembrī pieteicēja iesniegusi VSAA nodaļā iesniegumu par pārmaksātā pabalsta ieturēšanu, tomēr 2006.gada 19.decembrī pieteicēja iesniegusi citu iesniegumu, kurā apstrīd VSAA nodaļas 2006.gada 7.decembra paziņojumā Nr.90675 norādīto informāciju un lūdz pārskatīt šo lēmumu pēc būtības.

[2] 2006.gada 28.decembrī VSAA nodaļas vadītāja pieņēma lēmumu Nr.96559 izdarīt ieturējumu ik mēnesi 15% apmērā no pieteicējai izmaksājamās pensijas līdz bezdarbnieka pabalsta pārmaksas pilnīgai atgriešanai valsts sociālās apdrošināšanas budžetā.

[3] 2007.gada 25.janvārī, izskatot pieteicējas iesniegumu, VSAA direktore pieņēma lēmumu Nr.51-17/20/544 (turpmāk – Lēmums), ar kuru atstāja negrozītu VSAA nodaļas vadītājas 2006.gada 28.decembra lēmumu Nr.96559.

[4] 2007.gada 28.februārī Administratīvā rajona tiesa saņēma pieteicējas pieteikumu, kurā lūgts atcelt VSAA direktores Lēmumu. Pieteikums pamatots ar turpmāk minētiem argumentiem.

[4.1] 2006.gada 11.decembrī pieteicēja ieradās VSAA nodaļā, kur pieteicējai paskaidroja, ka konstatētā bezdarbnieka pabalsta pārmaksa ir jāatgriež valstij, pretējā gadījumā VSAA nodaļa vērsīsies vispārējās jurisdikcijas tiesā likumā noteiktā kārtībā. Pieteicējai ieteica uzrakstīt iesniegumu ar lūgumu ieturēt aprēķināto pārmaksu no pensijas, ko pieteicēja arī izdarīja, lai gan nav piekritusi bezdarbnieka pabalsta pārmaksas piedziņai.

[4.2] SIA „C&H" statūtos bija paredzēts, ka valdē jābūt revidentam, lai varētu iesniegt gada pārskatus. Pieteicēja faktiski nekad nav bijusi pastāvīgās darba attiecībās ar SIA „C&H", bet gan pildījusi tikai atsevišķus līguma darbus – veikusi gada pārskatu pareizības pārbaudes. 1999.gada 24.martā pieteicējai piešķīra bezdarbnieces statusu, bet SIA „C&H" gada pārskats vēl nebija sastādīts, tas bija jāiesniedz līdz 30.aprīlim. Laika periodā no 1999.gada 12.aprīļa līdz 1999.gada 24.aprīlim pieteicēja pārbaudīja gada pārskata pareizību, par ko tika aprēķināti bruto ienākumi Ls 70 apmērā.

Likuma „*Par apdrošināšanu bezdarba gadījumā*" 10.panta pirmās daļas 2.punktā noteikts, ka bezdarbnieka pabalsta izmaksu aptur, ja bezdarbnieks iegūst darba ņēmēja statusu saskaņā ar likumu „*Par valsts sociālo apdrošināšanu*" uz laiku līdz diviem mēnešiem (ieskaitot). Tā kā pieteicēja darba ņēmēja statusu ieguva tikai 12 dienas, tad pieteicējas rīcība ir saskaņā ar minēto likuma normu.

[5] 2007.gada 30.martā Administratīvā rajona tiesa saņēma VSAA (turpmāk arī – atbildētāja) paskaidrojumus, kuros norādīts, ka atbildētāja neatzīst pieteikumu, pamatojoties uz turpmāk minētajiem argumentiem.

[5.1] Ministru kabineta 1997.gada 8.jūlija noteikumu Nr.243 „*Kārtība, kādā piešķirams un izmaksājams bezdarbnieka pabalsts*" (spēkā līdz 2000.gada 29.janvārim) 12.punkts noteic, ka bezdarbnieka pabalsts tiek izmaksāts par to bezdarba periodu, kurā pabalsta pieprasītājs nav stājies darba attiecībās, pēc tam, kad no Nodarbinātības valsts dienesta vietējās iestādes par to ir saņemts apstiprinājums. Tā kā pieteicēja laika periodā no 1999.gada 12.aprīļa līdz 1999.gada 21.maijam saskaņā ar Valsts ieņēmuma dienesta sniegto informāciju atradās darba ņēmējas statusā un

bezdarbnieka pabalstu nebija tiesīga saņemt, tad VSAA nodaļa uzaicināja pieteicēju apstākļu noskaidrošanai ierasties nodaļā.

2006.gada 11.decembrī VSAA nodaļā pieteicēja iesniedza iesniegumu, kurā lūdza ieturēt no piešķirtās pensijas nelikumīgi saņemto bezdarbnieka pabalstu. Līdz ar to uzskatāms, ka pieteicēja atzina bezdarbnieka pabalsta pārmaksas noteikšanas pamatotību un piekrita tās atgriešanai valsts sociālās apdrošināšanas budžetā.

[5.2] 2006.gada 18.decembrī VSAA nodaļa saņēma vēstuli no Nodarbinātības valsts aģentūras, kurā norādīts, ka pieteicēja nav informējusi šo iestādi par atrašanos darba attiecībās SIA „C&H" laika periodā no 1999.gada 12.aprīļa līdz 1999.gada 20.aprīlim, līdz ar to pieteicēja nebija tiesīga atrasties bezdarbnieka statusā no 1999.gada 12.aprīļa.

[5.3] Pieteicējas atsauce uz likuma „*Par apdrošināšanu bezdarba gadījumam*" 10.pantu nav pamatota, jo, pirmkārt, pieteicējai bezdarbnieka pabalsts tika izmaksāts saskaņā ar citu likumu, t.i., likumu „*Par obligāto sociālo apdrošināšanu bezdarba gadījumā*" (spēkā līdz 1999.gada 31.decembrim). Otrkārt, šī norma nenosaka, ka persona, kas atrodas bezdarbnieka statusā, vienlaicīgi var atrasties darba attiecībās un saņemt bezdarbnieka pabalstu. Ministru kabineta 1997.gada 8.jūlija noteikumu Nr.243 „*Kārtība, kādā piešķirams un izmaksājams bezdarbnieka pabalsts*" 12.punkts noteic, ka bezdarbnieka pabalsts tiek maksāts par to bezdarba periodu, kurā pabalsta pieprasītājs nav stājies darba attiecībā.

[6] Administratīvā rajona tiesa 2007.gada 18.jūnijā saņēma pieteicējas iesniegumu ar lūgumu apturēt Lēmuma darbību līdz lieta tiks izskatīta pēc būtības. 2007.gada 28.jūnijā Administratīvās rajona tiesas tiesnesis nolēma apturēt Lēmuma darbību līdz spēkā stāsies tiesas spriedums.

[7] Tiesas sēdē pieteicējas pārstāve uzturēja savu prasījumu un norādīja, ka pieteicēja ir godprātīgi pildījusi savus pienākumus un ir tikusi maldināta. VSAA apmēram astoņus gadus vēlāk, izdarot inventarizāciju, konstatēja šo kļūdu. Pieteicēja piekrita iesniegumam VSAA, jo darbiniece teikusi, ka atskaitījumu veiks tikai par periodu no 1999.gada 12.aprīļa līdz 1999.gada 24.aprīlim, līdz ar to pieteicēja bija gatava atmaksāt pabalstu par laika periodu no 1999.gada 12.aprīļa līdz 1999.gada 24.aprīlim un atzīst to par pamatotu. VSAA Lēmumu pieņēma vēlāk - 2006.gada 28.decembrī un nevis par konkrētu periodu, bet jau pavisam par daudz garāku periodu. Pieteicēja paļāvās uz iestādi un uz to, ka netiks maldināta.

[8] Tiesas sēdē atbildētājas pārstāve prasījumu neatzina. Atbildētājas pārstāve norādīja, ka pieteicēja bezdarbnieka statusu zaudēja ar 1999.gada 12.aprīli, t.i., ar brīdi, kad stājās darba attiecībās un sākot no šī laika

pieteicējai vairs nepienākas bezdarbnieka pabalsts. VSAA brīdina, ka iestājas atbildība par nepatiesu ziņu sniegšanu. Atbildētāja norādīja, ka pārmaksu lietas ir simtiem un daudzās no tām personas apzinās, ka viņas strādā un saņem bezdarbnieka pabalstu. Atbildētāja uzskata, ka tie ir reāli zaudējumi, kas valstij ir nodarīti un šādu zaudējumu atgūšanu VSAA ir jāveic. Praksē nekad neatceļ tos lēmumus, kuri attiecas uz šiem pabalstiem un pārmaksātās summas piedzen civiltiesiskā kārtībā. Atbildētāja uzskata, ka prasības noilgums parastā kārtībā ir 10 gadi, kā tas ir noteikts Civillikumā.

M o t ī v u d a ļ a

[9] Tiesa, izvērtējot lietas materiālus to kopsakarībā ar administratīvā procesa dalībnieku argumentiem un paskaidrojumiem, secina, ka pieteikums ir pamatots un apmierināms.

[10] Tiesa konstatē lietā turpmāk norādītos faktiskos apstākļus.

[10.1] 2006.gada 4.decembri VSAA sagatavoja izziņu Nr.6/4033022 „Par apdrošinātās personas iemaksām" (*lietas 19.-22.lapa*), no kuras izriet, ka pieteicējai 1999.gada aprīli ir bijuši ienākumi Ls 70 latu apmērā.

[10.2] 2006.gada 7.decembrī VSAA nodaļa ar paziņojumu Nr.90675 (*lietas 7.lapa*) informē pieteicēju, ka ir konstatēta bezdarbnieka pabalsta pārmaksa Ls 333.33 par laika periodu no 1999.gada 12.aprīļa līdz 1999.gada 21.maijam. VSAA nodaļa norāda, ka pieteicēja saņēma bezdarbnieka pabalstu no 1999.gada 24.marta un bija darba attiecībās SIA „C&H" no 1999.gada 12.aprīļa, sakarā ar ko radusies bezdarbnieka pabalsta pārmaksa. VSAA nodaļa uzaicina pieteicēju ierasties nodaļā, lai precizētu bezdarbnieka pabalsta pārmaksas atmaksāšanas iespēju. Neierašanās gadījumā tiks pieņemts lēmums par pārmaksas atgūšanu.

[10.3] 2006.gada 11.decembrī pieteicēja iesniedza iesniegumu VSAA nodaļā (*lietas 23.lapa*), kurā lūdz nelikumīgi saņemto pabalstu Ls 333.33 apmērā, kas radies par periodu no 1999.gada 12.aprīļa līdz 1999.gada 21.maijam, ieturēt no piešķirtās pensijas 15% apmērā ik mēnesi sākot no 2007.gada 1.janvāra.

[10.4] 2006.gada 18.decembrī Nodarbinātības valsts aģentūra ar vēstuli Nr.35.7.4-7/468 informē VSAA nodaļu (*lietas 24.lapa*), ka pieteicējai bezdarbnieka statuss piešķirts no 1999.gada 24.marta un statuss zaudēts 1999.gada 22.maijā saskaņā ar likuma „*Par nodarbinātību*" 6.pantu – pensijas vecuma sasniegšanu. Pieteicēja nebija informējusi Nodarbinātības valsts aģentūru, ka no 1999.gada 12.aprīļa līdz 1999.gada 20.aprīlim atradās darba attiecībās ar SIA „C&H". Nodarbinātības valsts

aģentūra atzīst, ka pieteicējai nebija tiesības atrasties bezdarbnieka statusā no 1999.gada 12.aprīļa.

[10.5] 2006.gada 28.decembrī VSAA nodaļa pieņēma lēmumu Nr.96559 (*lietas 8.lapa*), ar kuru nolēma ieturēt no pieteicējai izmaksājamās pensijas 15% mēnesī līdz bezdarbnieka pabalsta pārmaksas Ls 333.33 pilnīgai atmaksai. 2007.gada 25.janvārī VSAA izskatīja pieteicējas iesniegumu un atstāja negrozītu iepriekš pieņemto lēmumu (*lietas 10.-12.lapa*).

[10.6] 2007.gada 14.februārī Valsts ieņēmumu dienesta Rīgas reģionālā iestāde ar vēstuli Nr.13.1.2/5584 informēja pieteicēju (*lietas 13.lapa*), ka pieteicēja no darba devēja SIA „C&H" ienākumus ir guvusi laika periodā no 1999.gada 12.aprīļa līdz 1999.gada 24.aprīlim.

[11] Tiesa konstatē, ka lietā izšķirams jautājums, vai VSAA ir tiesīga ieturēt no pieteicējai izmaksājamās pensijas bezdarbnieka pabalsta pārmaksu par laika periodu no 1999.gada 12.aprīļa līdz 1999.gada 21.maijam.

[12] Lietā nav strīds, ka pieteicēja laika periodā no 1999.gada 24.marta līdz 1999.gada 21.maijam, kad pieteicējai bija piešķirts bezdarbnieka statuss. Nav strīds arī par faktu, ka pieteicēja saņēma darba algu un bezdarbnieka pabalstu, vienlaicīgi no 1999.gada 12.aprīļa līdz 1999.gada 24.aprīlim, proti, guva ienākumus no SIA „C&H" kā darba ņēmēja.

Pieteicēja uzskata [4.2], ka viņa nav bijusi pastāvīgās darba attiecībās ar SIA „C&H", bet gan pildījusi tikai atsevišķus līguma darbus. Turklāt likuma „*Par apdrošināšanu bezdarba gadījumā*" 10.panta pirmās daļas 2.punktā noteikts, ka bezdarbnieka pabalsta izmaksu aptur, ja bezdarbnieks iegūst darba ņēmēja statusu saskaņā ar likumu „*Par valsts sociālo apdrošināšanu*" uz laiku līdz diviem mēnešiem. Tā kā pieteicēja darba ņēmēja statusu ieguva uz mazāku laika periodu, tad pieteicējas rīcība ir saskaņā ar minēto likuma normu.

[13] Tiesa skata lietu pēc tām tiesību normām, kuras bija spēkā uz Lēmuma pieņemšanas brīdi. Laikā, ka pieteicējai piešķīra bezdarbnieka statusu no 1999.gada 24.marta līdz 1999.gada 21.maijam valsts sociālās apdrošināšanas bezdarba gadījumu jautājumus regulēja likums „*Par obligāto apdrošināšanu bezdarba gadījumam*" (zaudējis spēku 2000.gada 1.janvārī), likums „*Par nodarbinātību*" (zaudēji spēku 2002.gada 1.jūlijā), Ministru kabineta 1997.gada 8.jūlija noteikumi Nr.243 „*Kārtība, kādā piešķirams un izmaksājams bezdarbnieka pabalsts*" (zaudējuši spēku 2000.gada 1.janvārī).

[13.1] Likums „*Par obligāto apdrošināšanu bezdarba gadījumam*" noteica personu sociālo tiesību garantēšanas pasākumus, proti, saskaņā ar likuma 1.pantu likums noteica obligātās sociālās apdrošināšanas bezdarba gadījumam finansiālo un organizatorisko struktūru, apdrošināšanas līdzekļu veidošanas kārtību, apdrošināšanas personu loku, to tiesības, pienākumus un atbildību. Minētā likuma 2.panta 1.punkts noteica, ka apdrošināšanai ir pakļautas personas, kuras ir darba vai valsts civildienesta attiecībās ar darba devējiem vai valsts civildienestā. Tātad personām, kuras bija nodarbinātas, bija pienākums veikt obligātās sociālās iemaksas bezdarba gadījumam. Saskaņā ar likuma 13.pantu apdrošināšanas līdzekļus izlieto pabalstu un stipendiju izmaksāšanai bezdarbniekiem (..), un 14.panta otrā daļa noteica, ka bezdarbnieka pabalstu piešķir sākot ar dienu, kad bezdarbnieks iesniedzis visus nepieciešamos dokumentus. No minētā izriet, ka nodarbināta persona maksā sociālās apdrošināšanas nodokli bezdarba gadījumā ar tādu nolūku, lai bezdarbnieka statusa iegūšanas gadījumā no minētiem līdzekļiem varētu tikt izmaksāts bezdarbnieka pabalsts.

[13.2] Bezdarbnieka statusa iegūšanas kārtību noteica likums „*Par nodarbinātību*". Saskaņā ar minētā likuma 6.panta pirmo daļu „*par bezdarbnieku atzīstams darba spējīgs Latvijas Republikas pilsonis vai ārvalstnieks (bezvalstnieks), kurš saņēmis pastāvīgās uzturēšanās atļauju vai kuram pasē ir Iedzīvotāju reģistra atzīme ar personas kodu un kurš nestrādā, ir darbspējas vecumā, kurš neveic uzņēmējdarbību, meklē darbu, ir reģistrēts nodarbinātības valsts dienestā pēc dzīvesvietas un vismaz reizi mēnesī griežas šajā dienestā*". Tādējādi minētā norma noteica, ka viens no kritērijiem bezdarbnieka statusa iegūšanai ir apstāklis, ka persona nestrādā algotu darbu.

[13.3] Analizējot sistēmiski likuma „*Par nodarbinātību*" 6.panta pirmo daļu kopsakarā ar likuma „*Par obligāto apdrošināšanu bezdarba gadījumam*" normām, tiesa secina, ka likumdevēja mērķis ir bijis veidot sociālā nodrošinājuma sistēmu tādā veidā, ka tie līdzekļi, kas tiek iegūti no nodarbināto personu iemaksātā sociālā apdrošināšanas nodokļa tiek izlietoti pabalstu izmaksāšanai tām personām, kuras ir ieguvušas bezdarbnieka statusu un nav darba attiecībās.

[13.4] Tādējādi tiesa secina, ka pieteicēja laika periodā no 1999.gada 24.marta līdz 1999.gada 21.maijam, kad tā saņēma bezdarbnieka pabalstu, vienlaicīgi nedrīkstēja būt nodarbināta un gūt ienākumus.

[14] Likuma „*Par nodarbinātību*" 6.panta trešā daļa noteica gadījumus, kādos persona zaudē bezdarbnieka statusu, proti, minētās daļas 1.punkts noteica, ka statusu zaudē, ja bezdarbnieks noslēdz darba līgumu uz nenoteiktu laiku vai darba līgumu uz laiku, kas ir ilgāks par diviem

mēnešiem. Pieteicēja norāda [4.2], ka viņas darba attiecības nav bijušas ilgākas par diviem mēnešiem, tādējādi tās rīcība ir saskaņā ar likuma normu.

[14.1] Kā tiesa jau iepriekš secinājusi [13.4] sociālās apdrošināšanas sistēma bezdarba gadījumā paredz, ka vienlaicīgi nevar gūt ienākumus no darba algas un saņemt bezdarbnieka pabalstu. Ministru kabineta 1997.gada 8.jūlija noteikumu Nr.243 „*Kārtība, kādā piešķirams un izmaksājams bezdarbnieka pabalsts*" 12.punkts noteic, ka bezdarbnieka pabalsts tiek maksāts par to bezdarba periodu, kurā pabalsta pieprasītājs nav stājies darba attiecībās pēc tam, kad no Nodarbinātības valsts dienesta vietējās iestādes par to ir saņemts apstiprinājums. Tādējādi no minētā izriet, ka persona nezaudē bezdarbnieka statusu, ja tā ziņo Nodarbinātības valsts dienestam, ka darba attiecības ilgst īsāk par diviem mēnešiem, tomēr par šo laiku persona nesaņem bezdarbnieka pabalstu.

[14.2] 2006.gada 18.decembrī Nodarbinātības valsts aģentūra vēstulē Nr.35.7.4-7/468 norāda [10.4], ka pieteicēja nebija informējusi Nodarbinātības valsts aģentūru, ka no 1999.gada 12.aprīļa līdz 1999.gada 20.aprīlim pieteicēja atradās darba attiecībās ar SIA „C&H". Tādējādi, tiesa atzīst, ka pieteicējai bija iespēja gūt vienlaicīgi ienākumus no darba algas un saņemt bezdarbnieka pabalstu, pārkāpjot Ministru kabineta 1997.gada 8.jūlija noteikumu Nr.243 „*Kārtība, kādā piešķirams un izmaksājams bezdarbnieka pabalsts*" 12.punktu.

[15] Tiesa sēdē pieteicēja atzina [7], ka bija gatava atmaksāt pabalstu par laika periodu no 1999.gada 12.aprīļa līdz 1999.gada 24.aprīlim un atzina to par pamatotu. Tomēr VSAA pieņēma Lēmumu nevis par konkrētu periodu, bet par garāku periodu, proti, par laika periodu no 1999.gada 12.aprīļa līdz 1999.gada 21.maijam.

[15.1] Tiesa konstatē, ka laika perioda sākums – 1999.gada 12.aprīlis – sakrīt ar pirmo dienu, kad persona sākusi gūt ienākumus no darba algas, un perioda beigas – 1999.gada 21.maijs – sakrīt ar pēdējo dienu, kad personai bija piešķirts bezdarbnieka statuss. Tādejādi pabalsta atmaksas periods nebeidzas ar darba attiecību beigām (1999.gada 24.aprīli), bet gan ar bezdarbnieka statusa zaudēšanu.

[15.2] Lietas materiālos [10.3] ir pieteicējas 2006.gada 11.decembra iesniegums VSAA nodaļai, kurā pieteicēja lūdz nelikumīgi saņemto pabalstu Ls 333.33 apmērā, kas radies par periodu no 1999.gada 12.aprīļa līdz 1999.gada 21.maijam, ieturēt no piešķirtās pensijas. Atbildētāja kā vienu no Lēmuma pieņemšanas pamatiem min [5.1] tieši pieteicējas iesniegumu un uzskata, ka pieteicēja atzinusi bezdarbnieka pabalsta pārmaksu un ir piekritusi tā atgriešanai valsts sociālās apdrošināšanas budžetā. Līdz ar to tiesai ir jāizvērtē administratīvā akta pamatojums saistībā arī ar pieteicējas iesniegumu.

[16] Tiesa konstatē, ka Atbildētāja sākotnējo - 2006.gada 28.decembra lēmumu Nr.96559 „Par bezdarbnieka pabalsta pārmaksas atgūšanu" - pamato ar likuma "*Par apdrošināšanu bezdarba gadījumā*" 3.panta pirmo daļu, 16.panta pirmās daļas 2.punktu un pieteicējas 2006.gada 11.decembra iesniegumu (*lietas 8.lapa*), nolemjot ieturēt no pieteicējai izmaksājamās pensijas 15% mēnesī līdz bezdarbnieka pabalsta pārmaksas Ls 333,33 pilnīgai atmaksai

[16.1] Likuma „*Par apdrošināšanu bezdarba gadījumā*" 3.panta pirmā daļa noteic, ka tiesības uz bezdarba apdrošināšanas pakalpojumiem ir personām, kuras *Bezdarbnieku un darba meklētāju atbalsta likumā* noteiktajā kārtībā ir ieguvušas bezdarbnieka statusu, ir apdrošinātas bezdarba gadījumam saskaņā ar likumu "*Par valsts sociālo apdrošināšanu*" un kurām ir šajā likumā noteiktais apdrošināšanas stāžs.

Kā tiesa ir atzinusi jau iepriekš [14.1] bezdarbnieka status saglabājas tajā gadījumā, ja persona ir darba attiecībās mazāk par diviem mēnešiem. Lietā nav strīds par to, ka pieteicējai bija bezdarbnieka statuss, pieteicēja ir bijusi apdrošināta bezdarba gadījumam un pieteicējai ir bijis attiecīgais apdrošināšanas stāžs. Tiesas ieskatā minētā tiesību norma nedod tiesisku pamatu VSAA pieņemt minēto lēmumu, t.i, lemt par to, ka iestādei būtu tiesības ieturēt no pieteicējai izmaksājamās pensijas 15% mēnesī līdz bezdarbnieka pabalsta pārmaksas Ls 333,33 pilnīgai atmaksai.

[16.2] Otra tiesību norma, uz kuru pamatojas iestāde - likuma „*Par apdrošināšanu bezdarba gadījumā*" 16.panta pirmās daļas 2.punkts - noteic, ka ieturējumus no bezdarbnieka pabalsta var izdarīt, pamatojoties uz „*Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūras direktora vai viņa pilnvarotas amatpersonas lēmumu, lai piedzītu tās bezdarbnieka pabalsta summas, kas bezdarbniekam pārmaksātas viņa vainas dēļ, ja viņš sniedzis nepatiesu vai nepilnīgu informāciju vai nav paziņojis par pārmaiņām, kuras ietekmē tiesības uz pabalstu. Šajā gadījumā katru mēnesi ieturami ne vairāk kā 10% no izmaksājamā pabalsta apmēra un ieturētās summas ieskaitāmas nodarbinātības speciālajā budžetā*".

Tiesa konstatē, ka atbildētāja šajā gadījumā ir kļūdaini piemērojusi tiesību normu - likuma „*Par apdrošināšanu bezdarba gadījumā*" 16.panta pirmās daļas 2.punktu, jo tiesību norma dod tiesības atbildētājai lemt par pārmaksātā bezdarbnieka pabalsta piedzīšanu, ieturot katru mēnesi ne vairāk kā 10% no izmaksājamā pabalsta apmēra. Pretēji tam VSAA nodaļa ir nolēmusi ieturēt % lielāku summu, proti, 15% un nevis no izmaksājamā pabalsta apmēra, bet gan no cita maksājuma, proti, vecuma pensijas.

Līdz ar to tiesas ieskatās minētās tiesību normas nerada lēmuma tiesisko pamatu.

[16.3] Pieteicēja norāda [4.1], ka jau 2006.gada 11.decembrī, kad pieteicēja ieradusies VSAA nodaļā un viņai esot ieteikts uzrakstīt

iesniegumu ar lūgumu ieturēt aprēķināto pārmaksu no pensijas, pieteicēja nav piekritusi bezdarbnieka pabalsta pārmaksas piedziņai. Turklāt pieteicēja 2006.gada 19.decembrī iesniegusi iesniegumu, kurā apstrīd VSAA nodaļas 2006.gada 7.decembra paziņojumu Nr.90675, līdz ar to iestādei bija jāņem vērā pieteicējas vēlāk paustais viedoklis un atbildētāja nevarēja balstīties uz minēto iesniegumu, jo tas nesaturēja pieteicējas gribu.

Tādejādi tiesa atzīst, ka arī iesnieguma fakts nedeva pamatu veikt ieturējumu no pensijas pēc tam, kad tika saņemta sūdzība par sākotnējo lēmumu.

[17] Izskatot apstrīdēšanas iesniegumu un atkārtoti pieņemot lēmumu, atbildēja piemēroto tiesību normu uzskaitījumā atsaucēs uz pašreiz spēkā esošo tiesību normu - *Par apdrošināšanu bezdarba gadījumā*" 16.panta pirmās daļas 2.punktu. Kā tiesa jau augstāk atzinusi [16.2], šī tiesību norma nedod pamatu attiecīgā Lēmuma pieņemšanai.

[18] Tiesa secina, ka iestāde ne sākotnēji pieņemto lēmumu, ne vēlāk pieņemto Lēmumu nav balstījusi uz tiesību normu, kas dotu tiesisku pamatu iestādei ieturēt pirms 7 gadiem izmaksāto bezdarbnieka pabalstu no pensijas. Līdz ar to tiesa konstatē, ka VSAA nav tiesīga bezstrīdus kārtībā ieturēt no pieteicējas izmaksājamās pensijas bezdarbnieka pabalsta pārmaksu par laika periodu no 1999.gada 12.aprīļa līdz 1999.gada 21.maijam.

[19] Tiesa konstatē, ka ar lietas materiāliem un pieteicējas sniegtajiem paskaidrojumiem ir pierādīti apstākļi [7; 10.6], ka pieteicēja laika periodā kad pieteicējai bija piešķirts bezdarbnieka statuss no 1999.gada 24.marta līdz 1999.gada 21.maijam un viņa saņēma bezdarbnieka pabalstu, vienlaicīgi no 1999.gada 12.aprīļa līdz 1999.gada 24.aprīlim guva ienākumus no SIA „C&H" kā darba ņēmēja, kas, savukārt, ir pretrunā Ministru kabineta 1997.gada 8.jūlija noteikumu Nr.243 „*Kārtība, kādā piešķirams un izmaksājams bezdarbnieka pabalsts*" 12.punktam. Tātad, pastāvot šādiem faktiskajiem un tiesiskajiem apstākļiem, VSAA nodaļa būtu rīkojusies savādāk un pieņēmusi citādāku lēmumu.

[20] Tomēr no tiesiskās stabilitātes principa izriet, ka iestāde var atcelt administratīvo aktu, kas kļuvis neatstrīdams, tikai noteiktos likumā paredzētos gadījumos. Saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 83.panta pirmo daļu, iestāde pēc savas iniciatīvas vai adresāta lūguma var atcelt administratīvo aktu, kas jau kļuvis neapstrīdams, tikai ievērojot šā likuma 85. un 86.panta noteikumus.

Tā kā tiesa ir konstatējusi, ka pieteicēja prettiesiski ir saņēmusi bezdarbnieka pabalstu no 1999.gada 12.aprīļa līdz 1999.gada 24.aprīlim,

tad VSAA aģentūras lēmums par bezdarbnieka pabalsta piešķiršanu no 1999.gada 24.marta līdz 1999.gada 21.maijam ir adresātam labvēlīgs prettiesisks administratīvais akts attiecībā uz laika posmu no 1999.gada 12.aprīļa līdz 1999.gada 24.aprīlim, kurā pieteicēja ir vienlaicīgi saņēmusi bezdarbnieka pabalstu un darba algu. Pārējā daļā administratīvais akts ir atzīstams par tiesisku administratīvu aktu.

[21] Pieteicējam labvēlīgu prettiesisku administratīvo aktu var atcelt Administratīvā procesa likuma 86.panta otrajā daļā noteiktajos gadījumos. Minētā panta otrās daļas ceturtais punkts noteic, ka aktu var atcelt, ja „*adresāts attiecīgā administratīvā akta izdošanu panācis ar apzināti nepatiesu ziņu sniegšanu, kukuļošanu, spaidiem, draudiem vai citām prettiesiskām darbībām. Šādā gadījumā iestāde izvērtē adresāta veikto darbību prettiesiskumu un atceļ šo administratīvo aktu ar tā izdošanas dienu. Adresāta pienākums ir atlīdzināt attiecīgajam publisko tiesību subjektam to, ko šis adresāts no publisko tiesību subjekta ieguvis, pamatojoties uz administratīvo aktu*".

Līdz ar to, lai atceltu adresātam labvēlīgu prettiesisku administratīvo aktu, iestādei ir jākonstatē, ka pieteicēja attiecīgā administratīvā akta izdošanu panākusi ar apzināti nepatiesu ziņu sniegšanu.

[22] Lietas materiālos [10.4] ir 2006.gada 18.decembra Nodarbinātības valsts aģentūras vēstule Nr.35.7.4-7/468, kurā aģentūra norāda, ka pieteicēja nebija informējusi Nodarbinātības valsts aģentūru, ka laika posmā no 1999.gada 12.aprīļa līdz 1999.gada 20.aprīlim atradās darba attiecībās ar SIA „C&H".

Tiesas vērtējumā minētā vēstule nedod pietiekamu pamatu secināt, ka pieteicēja sev labvēlīgu lēmumu panākusi apzināti, ar nepatiesu ziņu sniegšanu. Šāds secinājums balstās uz turpmāk minētajiem apsvērumiem.

[22.1] Nodarbinātības valsts aģentūras vēstulē ir tikai sniegta vispārēja informācija par to, ka pieteicēja nav informējusi iestādi (nenorādot kādā veidā iegūta šāda informācija).

Šajā vēstulē iztrūkst detalizēta apstākļu noskaidrošana saistībā ar notikumu.

[22.2] Pieteicēja tiesas sēdē norādīja, ka pēc sarunām ar Nodarbinātības aģentūras darbiniekiem bija sapratusi, ka papildus informācijas sniegšana par šādiem īslaicīgiem darbiem nav nepieciešama. Līdz ar to tiesas ieskatā bija jāpārbauda arī pieteicējas argumentu pamatotība saistībā ar pašas iestādes informācijas sniegšanu.

[22.3] Tiesas ieskatā ir jāņem vērā fakts, ka informācija par to, ka pieteicēja ir veikusi īslaicīgus darbus tika deklarēts jau 1999.gada maijā, līdz ar to tikai daļēji ir pamatots viedoklis, ka šāda informācija nav bijusi pieejama atbildētājam laikā, kad tika maksāts bezdarbnieku pabalsts. Līdz

ar to VSAA bija jāizdara arī lietderības apsvērumi par to, vai procesa uzsākšana no jauna pēc 7 gadiem ir atzīstama par pieļaujamu. Izvērtējot procesa uzsākšanu no jauna lietderīgumu ir bija jāvērtē, vai ir objektīvi iespējama faktisko apstākļu pārbaude par 1999.gada notikumiem. Procesa uzsākšanas kavējums ir ievērojams no noticis no pieteicējas neatkarīgu iemeslu dēļ. Tā, piemēram, nodokļu auditu nav iespējams veikt vairāk nekā par 3 gadu seniem notikumiem. Pat, ja Valsts ieņēmumu dienests konstatē pārkāpumus, nodokļu uzrēķins netiek veikts.

[23] Apkopjot iepriekš minēto tiesa konstatē, ka VSAA lēmums nesatur tā pieņemšanai nepieciešamo faktisko un tiesisko apstākļu pārbaudi, kā arī nav pareizi norādītas tiesību normas, kas bija piemērojamas, lemjot par procesa uzsākšanu no jauna. Minētie procesuālie trūkumi ir atzīstami par būtiskiem. VSAA, samazinot pensijas izmaksu bez adresāta piekrišanas, pārkāpj tiesību normās dotā pilnvarojuma apjomu, kā arī pensijas izmaksas samazinājums tiek saistīts ar notikumiem, kas notikuši ievērojamu laika periodu pirms procesa uzsākšanas no jauna. Tiesas vērtējumā procesa uzsākšana no jauna, nevērtējot Administratīvā procesa likuma 86.pantā norādītos kritērijus, būtiski pārkāpj tiesiskās stabilitātes principu.

Ņemot vērā augstāk minēto, tiesa atzīst, ka pieteicējas prasījums par VSAA 2007.gada 25.janvāra lēmuma Nr.51-17/20/544 atcelšanu ir pamatots.

[24] Saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 253.panta otro daļu, tiesa spriedumā norāda, kādā veidā iestādei jānovērš uzsāktās izpildes sekas, un uzdod iestādei šajā nolūkā noteiktā termiņā veikt konkrētas darbības. Ņemot vērā, ka daļa no summas ir ieturēta no pieteicējai izmaksājamās summas, tad tiesa atzīst par nepieciešamu uzdot atbildētājam novērst uzsāktās izpildes sekas, samaksājot pieteicējai ieturēto pensijas daļu.

R e z o l u t ī v ā d a ļ a

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 246.-251.pantu, 253.panta pirmo, otro daļu, 126.panta pirmo daļu, 289.-291. pantu, Administratīvā rajona tiesa

nosprieda:

apmierināt *A.A.* pieteikumu par Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūras 2007.gada 25.janvāra lēmuma Nr.51-17/20/544 „Par bezdarbnieka pabalsta pārmaksas atgūšanu" atcelšanu.

Atcelt Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūras 2007.gada 25.janvāra lēmumu Nr.51-17/20/544 „Par bezdarbnieka pabalsta pārmaksas atgūšanu" ar tā pieņemšanas brīdi.

Uzdot Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūrai viena mēneša laikā no sprieduma spēkā stāšanās dienas, atmaksāt *A.A.* ieturēto pensijas summu.

Piedzīt no Latvijas Republikas par labu *A.A.* samaksāto valsts nodevu 10 (desmit) Ls apmērā.

Spriedumu var pārsūdzēt apelācijas kārtībā divdesmit dienu laikā no sprieduma sastādīšanas dienas Administratīvajā apgabaltiesā, iesniedzot apelācijas sūdzību Administratīvajā rajona tiesā.

Tiesnesis (paraksts) V.Poķis

NORAKSTS PAREIZS
Administratīvās rajona tiesas
tiesnesis _____ V. Poķis
Rīgā, 2008. gada 11. decembrī